

Обаева Гульнара Садуакасовнаның
«6D020500 – Филология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD)
дәрежесін алу үшін дайындалған «Ғ. Мүсіреповтің көркем
шығармаларындағы фольклорлық мотивтер» диссертациясының
АҢДАТПАСЫ

Диссертация тақырыбының сипаттамасы. Қорғауға ұсынылып отырған зерттеу жұмысы фольклор мен жазба әдебиет арасындағы байланыс мәселелерінің теориялық аспектілері аясында қазақ әдебиетінің классигі, жазушы Ғабит Мүсірепов көркем шығармаларындағы фольклорлық мотивтерді айқындауға арналған.

Бүгінгі әдебиеттану ғылымында фольклор мен жазба әдебиет арасындағы ықпалдастық, олардың бір-біріне игі әсерін зерттеу мәселесі өзекті боп саналады. Әдебиет пен фольклордың тоғысу деңгейінде көркемдік шындықты аша білген ХХ ғасыр басындағы қазақ әдебиетінің рөлі зор болды. Олардың шығармаларында ауызша халық шығармашылығының әртүрлі жанрларын терең және органикалық түрде меңгеру айқын көрінді. Дәл осы ерекшелік бүгінгі күнге дейін шын таланттың ажырамас белгісі болып келгені анық. Бұл, әсіресе, соңғы ширек ғасырда рухани және мәдени құндылықтарды қайта бағалауға байланысты өте маңызды болды. Фольклор белгілі бір топтың немесе қауымның мәдени-әлеуметтік құндылықтарының көрінісі бола отырып, әдебиетке күшті әсер етеді. Көптеген әдеби шығармалар сюжеттік негізін, мотивтерін, образдарын, тілдік өрнектерін фольклордан алады.

Әлем және қазақ зерттеушілерін әдебиет пен фольклор арасындағы байланыс қызықтырады. Бұған себеп фольклордың әдеби шығармалардың «материалы» ретінде көрініс табуы болып отыр. Халқымыздың сан мыңдаған жылдар бойы мәдени тәжірибесі ретінде айқындалатын фольклорды зерттеу жаңа қарқынға ие. Зерттеуде әдеби шығармаларда қолданыс тапқан фольклор элементтері «фольклоризм», «фольклорлық мотив» ұғымдары аясында жүзеге асты. Жазушы Ғ. Мүсіреповтің прозалық, драмалық шығармаларындағы кейіпкер сөзінің мотиві, символизм элементтері, стильдік және тақырыптық ерекшеліктер, тұспалға құрылған аллюзиялар фольклорлық мотивтер негізінде құрылған. Қаламгер дәстүрлі канондарды сақтай отыра, фольклорлық мотивтер арқылы халық мұраларын көркем шығармаларында жаңа идеялық-тақырыптық, жанрлық бағдар ретінде қолданған.

Диссертациялық жұмыста әдебиет пен фольклордың генетикалық байланысы фольклорлық сюжеттердің қолданылуымен анықталады. Осы орайда қазақ әдебиетінде жаңа үдеріс саналатын постмодернизм әдеби бағыты мен фольклор байланысы басты назарға алынды. Бір-біріне қайшы келетін зерттеушілердің пікірлерін басшылыққа алып, зерттеу барысында постмодернизм мен фольклор байланысы фольклорлық мотивтердің негізінде жүзеге асатыны зерделенді. Дәстүрлі қалыптасқан зерттеу аясымен қатар, жаңа әрі тың байланысты айқындау әдебиет пен фольклор арасындағы байланысты қайта қарастырып зерттеудің қажеттілігін көрсетеді. Осы негізде диссертациялық жұмыс Ғ. Мүсірепов шығармашылығын толықтай зерттеуге,

фольклорлық мотивтердің көркем шығармада қолданылу жайын терең зерделеуге мүмкіндік береді.

Зерттеудің өзектілігі. Қазіргі таңда көркем шығармаларда фольклорлық мотивтердің қолданылуы әдебиеттегі фольклор элементтерін тиянақты зерттеуді қажет етеді. Әдебиеттану мен фольклортану салаларын бірлікте, тұтастықта қарастыру өзекті болып отыр. Бұған себеп – фольклоризмдердің көркем шығармада жаңа мазмұн қалыптастырып, тақырыптық-идеялық жүкті күрделендіре түсетіндігі. Осыған байланысты фольклорлық мотивтерді әдебиет пен фольклор байланысында зерттеу маңызды.

Жазушы шығармаларында фольклорлық элементтердің қолданылуы арқылы қазақ халқының тарихы, мәдениеті және дәстүрі көрініс табады. Бұл өз кезегінде оқырманды ұлттық құндылықтармен байланыстырады. Сонымен бірге жаңа әдеби мазмұн қалыптастырып, шығарманың сюжетін, тақырып аясын кеңітеді. Қазақ әдебиетінің әлем әдебиетінің даму тенденциясына сай келетінін теориялық, практикалық тұрғыда анықтауға мүмкіндік береді. Фольклорлық жанрлар мен сюжеттер, фольклорлық кейіпкерлер, интермәтінділік тәсілдерінің берілу ерекшелігі жазушы қолтаңбасын анықтауға негіз болып, зерттеу тақырыбының өзектілігін айқындай түседі.

Жазушы шығармаларында халықтың салт-дәстүрлері, аңыздары мен ертегілері арқылы ұлттық сана-сезімі мен рухы айқын көрінеді. Зерттеу барысында бұл аспектіні тереңірек қарастыру, қазақ әдебиетіндегі фольклорлық элементтердің маңыздылығын көрсетуге мүмкіндік береді. Көркем мәтінде фольклорлық сюжеттер, жанрлар, фольклорлық кейіпкер арқылы қолданыс тапқан фольклорлық мотивтер халықтық таным, ұлттық дүниетаным көріністерінің берілу тәсілдеріне ықпал етеді. Осыған сәйкес тұспал, астыртын мағынада қолданылған фольклорлық мотивтерді анықтау қиындай түсуі мүмкін. Нәтижесінде, фольклорлық мотивтер көркем шығарманы күрделендіріп, ұлттық дүниетаным мен халықтық таным моделін айқындайды.

Зерттеу мақсаты. Ғ. Мүсірепов шығармашылығындағы фольклорлық мотивтердің қолданылу ерекшеліктерін талдау.

Алға қойған мақсатты жүзеге асыру үшін төмендегідей **міндеттерді** шешу көзделеді:

- фольклор, фольклоризм, фольклорлық мотив ұғымдар жекелей анықтап, айырмашылықтарын айқындау;

- Ғ. Мүсіреповтің прозалық, драмалық шығармаларындағы стилі мен даралығын анықтау;

- Ғ. Мүсірепов шығармаларындағы мотивтерді жанрлық, сюжеттік, образдық тұрғысынан ажырату, жанашыл ізденістерін талдау;

- Ғ. Мүсірепов туындыларындағы фольклорлық мотивтердің қолданылу ерекшеліктерін айқындап, фольклорлық-этнографиялық, көркемдік-идеялық, тақырыптық-идеялық аспектілерде қарастыру;

- Ғ. Мүсірепов шығармаларындағы фольклорлық мотивтердің ұлттық дүниетанымдағы, халықтық таным моделіндегі сюжеттік, мифтік ерекшеліктерін айқындау;

- Ғ.Мүсіреповтің көркем шығармаларындағы фольклорлық мотивтерді постмодернизм бағыты аясында талдау.

Зерттеу нысаны. Диссертацияның зерттеу нысаны Ғ.Мүсірепов шығармашылығындағы фольклорлық мотивтердің қолданылуы және әдебиет пен фольклор байланыстары болып саналады.

Зерттеу пәні. Көркем шығармада фольклорлық мотивтердің қолданылуы және негізгі қызметтері.

Зерттеу жұмысының теориялық-әдіснамалық негізіне төмендегі зерттеулер алынды: Ғ. Мүсірепов шығармашылығын арнайы зерттеу нысаны ретінде қарастырған (Т. Нұртазин, Х. Әдібаев, Ж. Молдағалиев, М. Тілеужанов, Ә. Нарымбетов, Ж. Ысмағұлов, Н. Ғабдуллин, Қ. Құттыбаев, М. Бекбергенов, А. Жаназарова, С. Әшімханова, Р. Нұртазина, А. Әлмұратова, Б. Мұратбек, Р. Мейрамғалиева, Ж. Құлыбекова, А. Ибраева, А. Жұмағұлова), әдебиеттану саласы бойынша теориялық және әдіснамалық (В. Белинский, У. Далгат, В. Пропп, М. Бахтин, С. Азадовский, Д. Медриш, М. Әуезов, М. Қаратаев, З. Сейітжанов, Е. Лизунова, Б. Майтанов, К. Матыжанов, Г. Піралиева, Б. Әбілқасымов, А. Мәуленов, Б. Қанарбаева, А. Таңжарықова), әдебиет пен фольклор байланысы (В. Аникин, Ә. Марғұлан, Н. Ғабдуллин, Р. Бердібай, Ш. Елеукенов, Т. Тебегенов, Ә. Молдаханов, С. Қасқабасов, А. Сейдімбек, С. Негимов, Ж. Дәдебаев, А. Пангереев, Ж. Аймұхамбет, А. Тойшан), постмодернизм үдерісі жайлы (Ю. Кристева, Р. Барт, Ж. Деррида, С. Аверинцева, Г. Сәулембек, Н. Брагина, А. Баженова, С. Шулежкова, Н. Кузьмина, В. McHale, Ю. Гимранова), постмодернизм мен фольклор байланыстары (J.D. Dorst, S. Binney, А. Кубасов, Л. Юзмухаметова, М. Лотман, Т. Есембеков).

Зерттеу дереккөздері. Диссертациялық жұмысты жазу барысында Ғабит Мүсіреповтің 23 әңгімесі, «Кездеспей кеткен бір бейне» повесі мен «Ұлпан», «Оянған өлке» романдары, «Қыз Жібек» либреттосы, «Қозы Көрпеш – Баян сұлу», «Ақан сері – Ақтоқты» драмалары, барлығы 1136 бет (71 баспа табақ) көлеміндегі мәтіндер зерттеуімізге негіз болды. Олар: Мүсірепов Ғ. Драмалық шығармалар. – Алматы: Өнер, 1982. – 271 б.; Мүсірепов Ғ. Таңдамалы. Үш томдық. Т.1. – Алматы: Жазушы, 1980. – 542 б.; Мүсірепов Ғ. Көп томдық шығармалар жинағы. III том. Ұлпан: Роман/Құраст: Ә.Нарымбетов.– Алматы: Жазушы, 2003. – 248 б.; Мүсірепов Ғ. Таңдамалы. Т.2. – Алматы: Жазушы, 1980. – 592 б.; Мүсірепов Ғ. Кездеспей кеткен бір бейне: повесть және әңгімелер. – Алматы: Жазушы, 1987. – 160 б.

Зерттеу әдістері. Ғылыми жұмыстың зерттеу әдістері ретінде төмендегілер таңдалды: бақылау, сипаттау, талдау, синтездеу, жалпылау сияқты жалпы ғылыми әдістер; фольклорлық мотивтердің көркем шығармадағы қолданылуына, халық дүниетанымындағы маңызын анықтауға, танымдық әрі тәрбиелік мәнін саралауға бағытталған әдеби-тарихи, тарихи-салыстырмалы, типологиялық, объективті-аналитикалық талдау әдістері; фольклорлық мотивтердің қолданылу ерекшеліктерін, қолданылу жиілігін, қолданылу деңгейін айқындау мақсатында контент талдау әдісі; жасырын, астыртын қолданылған фольклорлық мотивтерді айқындауда интерпретациялық талдау

әдісі; постмодернизм мен фольклор байланысын анықтауда дискурстық талдау әдісі; сауалнама, дискурстық тәжірибе. Сонымен бірге Ғ. Мүсірепов шығармаларындағы фольклорлық мотивтер түгелдей теру әдісімен таңдалып, фольклорлық сюжеттермен салыстыру әдісі арқылы талданды.

Қорғауға ұсынылатын негізгі тұжырымдар:

1. Диссертациялық жұмыста Ғ. Мүсірепов шығармашылығындағы фольклорлық мотивтердің қолданылуы фольклоризм ұғымымен байланысты. Фольклор көркем құндылық ретінде бүтіндей халықтың рухани болмысын танытып, өткенді бағалауға мүмкіндік береді. Десе де фольклор тура қалпында өнердің барлық саласында қолданыла бермейді. Осы негізде «фольклор» ұғымымен қатар «фольклоризм» атауы қалыптасты. Әдебиетте фольклорлық элементтерінің қолданылуы, шығарманың поэтикалық қуатын күшейтуі, сюжеттік, мотивтік-композициялық аспектілер «фольклоризм» ұғымын нақтылай түседі. Осылайша аталған ұғым арқылы көркем туындының фольклорлық ерекшелігі айқындалады.

2. Фольклорлық мотивтер әдебиетте ұлттық мәдениет пен дәстүрдің сабақтастығын қамтамасыз етеді, халықтың тарихи жадын және өзіндік ерекшеліктерін сақтайды, халықтың дүниетанымын, моральдық және этикалық құндылықтарын бейнелей отырып, әдеби шығармалардың терең мазмұнын қалыптастырады, маңызды ұлттық құндылықтарды сақтауға, оларды жаңғыртуға көмектеседі. Ғабит Мүсірепов туындыларында фольклорлық мотивтер орнымен қолданылған. Драмалық, прозалық шығармаларындағы фольклорлық мотивтер ретінде: *түс көру мотиві, мифо-поэтикалық сарын, драмалық тартыс, тектілік мотиві, шешендік сөз мотиві, фольклорлық кейіпкерлер мотиві, жар таңдау мотиві, гажайып қолдаушы мотиві, батырлық мотиві, күшті адам мотиві* анықталып, мысалдар негізінде талданды. Фольклорлық мотивтерді жан-жақты талдауда, пайдалану ерекшеліктерін ажыратуда, қолдану деңгейі мен қолданылу жиілігін айқындауда контекст талдау әдісі, интерпретациялық әдісі қолданылды. Нәтижесінде Ғ.Мүсірепов шығармашылығындағы фольклорлық мотивтердің дәстүр жалғастығы мен автор тарапынан енген өзгерістер анықталды.

3. Қаламгер көркем прозада аңыздық, ертегілік, мифтік, этнографиялық сюжеттерді қолдана отырып, идеялық-көркемдік деңгейін көтереді. Соның ішінде аңыздық, ертегілік, мифтік сюжеттерді мынадай негізде қолданады: мазмұндық құрылым, ертегілік сипаттағы образдардың сөзі, авторлық баяндау. Фольклорлық сюжеттерді қолдануда жазушы жаңа идеялық шешімдерге орын береді, жаңалыққа құштар жазушының осы орайда эксперимент жасаудан тайынбайтын тұстары да көп. Бұл, бір жағынан, оқиға болған кезең туралы нақты пайымдаулардың қалыптасуына ықпал етеді. Екіншіден, халқымыздың көптеген салт-дәстүр, ырым-жоралғылар, өмір сүру салтына қатысты деректер қорын толықтырады. Көркем прозада фольклоризмнің кеңінен қолданылуы этно-генетикалық, тарихи-элеуметтік сипаттарымен байланысты. Прозадағы фольклорлық сарындар қаламгер тарапынан түсіндірілмейді, өйткені оқырманға түйсік деңгейінде жақсы таныс сюжеттер кеңінен қолданылған. Осылайша,

Ғ.Мүсірепов шығармашылығындағы фольклорлық сюжеттер мотиві – идеялық-эстетикалық аспектіде жазушының көркемдік әлемінің жүйесі.

4. Ғабит Мүсірепов шығармаларындағы фольклорлық кейіпкерлердің тілдік көркемдік кестедегі қызметі – шын мәнінде, жазушының әдеби шеберлігін көрсететін маңызды аспект. Оның шығармаларында мифтік образдар сюжет деңгейінде көрінбеуі, бірақ тілдік теңеулер мен символикалық мәнде қолданылуы, автордың терең философиялық және әлеуметтік идеяларды жеткізу тәсілінің бірегейлігін білдіреді. Ғабит Мүсірепов өз шығармаларында мифтік кейіпкерлерді тікелей емес, жанама түрде, тілдік көркем құралдар арқылы көрсетеді, олардың символикалық мәнін терең түсініп, шығармашылық үрдісіне ықшамдап енгізеді. Бұл тәсіл автордың шығармасының терең астарларын ашуға мүмкіндік береді. Мифтік санадағы фольклорлық кейіпкерлер пері, дәу, жалмауыз кемпір, мыстан кемпір, т.б. дәстүр жалғастығымен шығармаға енгізілсе де, автор тарапынан белгілі бір образды таныту құралы ретінде көрінеді. Кейіпкерлердің қасиеттері мен мінез-құлықтары арқылы ол заманауи қоғамның түрлі мәселелеріне сабақтасқан ойлар ұсынады.

5. Жазушы шығармаларында фольклорлық жанрлардың өзіндік интерпретациясы автордың шеберлігін айқындайтын маңызды аспект болып табылады. Жазушының шығармаларында фольклорлық жанрларды қолдану (оның ішінде мақал-мәтелдер, шешендік сөздер мен лирикалық әндер, т.б.) интермәтінділік байланыстарды қалыптастырады. Интермәтінділік арқылы автордың шығармашылық әлемі ұлттық мәдениетпен терең диалог құрады, бұл өз кезегінде оқырманның танымдық қабілетін арттырады. Фольклор жанрларын қолдану кезінде жазушы оларды жаңа контексте, жаңа мағынада көрсетеді. Бұл шығарманың концептуалды және стилистикалық құрылымын байытады, жазушы шығармашылығында ерекше дискурс қалыптастырады. Фольклорлық жанрлардың пайдаланылуы ғана емес, сонымен қатар олардың шығармашылық тұрғыда қайта қозғалуы, мәдениеттің ортақ құндылықтарын дәріптейді.

6. Зерттеу барысында Ғ.Мүсірепов шығармаларындағы постмодернизм үдерісі анықталды. XX ғасырда интермәтінділік құбылысы қолданысқа еңбегендігіне қарамастан, постмодернистік бағыттағы шығармалардың қалыптасуына ертегілер, мифтер, аңыздардың үлесі жоғары екені анықталды. Ғ. Мүсірепов шығармашылығындағы фольклорлық мотивтерді постмодернистік бағытта анықтау *цитата*, *аллюзия*, *реминисценция*, *интермәтінділік*, *пародия*, *симуляция*, *ризоматикалық құрылым* ұғымдарын алдыға шығарды, әрі бүгінгі қазақ әдебиетіндегі постмодернистік бағыттың беталысы жөнінде тұжырым жасауға мүмкіндік берді. Ғ. Мүсіреповтің туындыларындағы фольклорлық элементтер, әдебиеттегі заманауи мәселелермен тығыз байланыстырыла отырып, ұлттық мәдениетті жаңғыртудағы маңызды рөлі айқындалды. Осылайша, оның шығармашылығы қазақ әдебиетіндегі постмодернистік бағыттың негізін қалауға үлес қосқан фольклорлық-әдеби дәстүрдің көрінісі болып табылады.

Әдеби дискурстық талдау әдісі негізінде эксперименттік талдау жүргізіліп, нәтижесінде 375 студент қатысты. Респонденттерден алынған

зерттеу нәтижелері бүгінгі әдебиеттегі постмодернизм ағымының стильдік көріністеріне фольклор негіз болатынын көрсетті. Соның ішінде респонденттер фольклорлық мотивтердің фольклор мен постмодернизм байланысында маңызды рөл атқаратынын нақтылай атайды («*фольклорлық мотивтер көркем шығарманың идеялық жүгін арттырады*», «*ұлттық құндылықтардың көркем шығармада берілуі*», «*ұлттық дәстүрлердің жаңа үрдісте көрініс табуы*», «*фольклорлық мотивтердің әлем әдебиеті тенденциясын қалыптастыруы*»).

Зерттеудің негізгі нәтижелерінің сипаттамасы. Диссертациялық жұмыста Ғ. Мүсірепов шығармаларындағы фольклорлық мотивтердің қолданылу ерекшеліктері қарастырылды:

1) әдебиет пен фольклорға қатысты іргелі зерттеулерге шолу жасалды, сонымен бірге фольклорлық мотивтердің әдебиет пен фольклордың генетикалық байланысын қалыптастыратыны анықталды;

2) Ғ. Мүсіреповтің прозалық, драмалық шығармаларына талдау жасалды, нәтижесінде фольклорлық (мифтік, аңыздық, ертегілік) сюжеттер, этнографиялық деректер айқындалды;

3) фольклорлық мотивтер әдебиеттің дамуына әсер етіп, жаңа әдіс-тәсілдерді (постмодернизм үдерісі) қалыптастыратыны анықталды;

4) фольклорлық мотивтер Ғ. Мүсірепов шығармашылығын тақырыптық, идеялық, сюжеттік ерекшеліктерін қарастыруға мүмкіндік берді;

5) фольклорлық мотивтердің әдебиетте, соның ішінде постмодернизм үдерісімен байланысын анықтау мақсатында дискурстық талдау әдісі жүргізілді.

Алынған нәтижелердің жаңашылдығы мен маңыздылығының негіздемесі. Зерттеуде Ғ. Мүсірепов шығармаларындағы фольклорлық мотивтер мәселесі алғаш рет зерттелді, нәтижесінде фольклор мен әдебиет байланысын жаңа деңгейде анықтауға мүмкіндік туды. Ғ. Мүсіреповтің көркем шығармаларының контекстінде фольклорлық мотивтердің қолданылуы, олардың авторлық идея мен тақырыптарға қызмет ету деңгейі, сондай-ақ ұлттық мәдениет пен дәстүрдің әдебиеттегі көрінісін анықтау үшін фольклоризм теориясы жүйеленді.

Диссертациялық жұмыста алғаш рет Ғ. Мүсірепов фольклоризмінің типтері сюжеттік, жанрлық, образдық, интермәтіндік мотивтер тұрғысынан жіктеліп, олардың көркемдік, идеялық, танымдық мәні анықталды. Көркем шығармаларындағы фольклоризмдер эпикалық аңыздау, лирикалық толғаныс, драмалық тартыс, мифо-поэтикалық сарындар, түс көру, тектілік, күшті адам, шешендік сөз орамдары мен тұспалдау, батырлық, жанрлық, сюжеттік, образдық, постмодернистік мотивтер деп сараланып, нақты мысалдармен дәлелденді. Осылардың ішінде эпикалық аңыздау, лирикалық толғаныс, драмалық тартыс, тектілік, күшті адам, постмодернистік мотивтер алғаш рет ұсынылды.

Диссертациялық жұмыста фольклор мен әдебиет байланысын қарастыруда жаңа көзқарастар негізге алынды. Ғылыми-зерттеу жұмысымызда жазушының стильдік өңдеуіне түскен интермәтін формалары фольклоризмнің бір типі ретінде ұсынылып, көркем туындылары негізінде дәлелденді,

жазушының дара авторлық қолтаңбасын анықтауға жол ашатын интермәтінділік формалары негізінде жаңаша талдау жасалды. Зерттеу жұмысының тұжырымдары мен нәтижелері маңызды, өйткені фольклорлық мотивтердің бүгінгі әдебиетке ықпалын түсіндіреді. Сәйкесінше, алынған нәтижелер фольклортану, әдебиеттану, постмодернизм салалары бойынша және фольклортану мен әдебиеттану байланыстары туралы зерттеулерде практикалық тұрғыдан қолданыс табуы мүмкін.

Зерттеудің теориялық маңыздылығы Ғ. Мүсірепов шығармаларындағы фольклорлық мотивтерді әдеби үдеріспен байланысты ұсынуымен анықталады.

Зерттеуіміз ұлттық мәдениеттің негізін құрайтын халық мұрасын әдебиетте қолдану механизмдерін анықтап, фольклор мен әдебиеттің өзара байланысының теориясын ашады. Диссертациялық жұмыс фольклортану, әдебиеттану және постмодернизм теорияларының дамуына үлес қосады, сондай-ақ фольклорлық мотивтерді постмодернизм контекстінде дискурстық зерттеудің негізін қалайды.

Практикалық мәні. Диссертациялық зерттеудің нәтижелері мен жиналған практикалық материалдар әдебиеттану және фольклортану оқыту курстарында, студенттердің ғылыми жұмыстарын, магистрлік диссертация жазу барысында, фольклор мен әдебиет байланысын зерттеушілерге, сондай-ақ жоғары оқу орындарының қазақ тілі мен әдебиеті, филология білім бағдарламаларындағы фольклортану, әдебиеттану, қазіргі қазақ әдебиеті, XX ғасыр әдебиеті оқу пәндерінде қолданылады.

Зерттеу апробациясы. Зерттеудің негізгі нәтижелері мен тұжырымдары Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті филология факультетіндегі докторанттарға арналған «Ғылыми-танымдық жұма» семинарында (2018-2021 жж.) талқыланып, «Scientific research of the SCO countries: synergy and integration» атты халықаралық ғылыми конференцияда (Қытай, Пекин, 9 сәуір 2019 ж.), «Жұбанов тағылымы» атты X халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда (Ақтөбе, 25 қазан 2019 ж.), «Современные проблемы преподавания башкирского языка в Республике Башкортстан и других регионах Российской Федерации» атты ғылыми-практикалық конференцияда (Ресей, Уфа, 14 ақпан 2020 ж.), «Жастар, ғылым және инновация» атты халықаралық ғылыми конференцияда (Ақтөбе, 12 сәуір 2023 ж.), «Қазақ әдебиеттану ғылымы: дәстүр және сабақтастық» атты халықаралық ғылыми конференцияда (Орал, 24 қараша 2023 ж.) жасалған баяндамаларда және «Международный журнал гуманитарных и естественных наук» (Ресей, Новосибирск, 2019 ж.), «Филологическое образование в период детства» (Ресей, Екатеринбург, 2023 ж.) журналдарында жарияланған мақалаларда көрініс тапты.

Сонымен бірге Ресей ғылым академиясы Уфа федералдық зерттеу орталығының «Тарих, тіл және әдебиет» институтынан тағылымдамадан өту барысында зерттеу тақырыбы аясында ізденіс жасалды (Ресей, Уфа, 10.02.-10.03.2020 ж.).

Ғ. Мүсірепов шығармаларындағы фольклорлық мотивтердің постмодернизм үдерісімен байланысын анықтауда үш кезеңнен тұратын дискурстық талдау әдісі қолданылды. Алғашқы кезеңде Қ. Жұбанов атындағы

Ақтөбе өңірлік университетінің филология факультетінің 2-4 курстардағы білім алушылар арасында 375 адам қатысқан сауалнама, екінші кезеңде интерпретациялау, үшінші кезеңде эксплициттік, имплициттік ақпараттарды анықтау дискурстық талдау әдісімен жүргізілді.

Зерттеудің жарияланымы мен мақұлдануы. Осы зерттеудің материалдары бойынша 13 мақала жарияланды.

ҚР ҒЖБМ Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитетінің нәтижелерін жариялау үшін ұсынылатын басылымдарда жарияланған еңбектер:

1. Фольклордағы «күшті адам» сарынының әдебиеттегі көрінісі (Ғ. Мүсірепов әңгімелері негізінде) // Қазақстанның ғылымы мен өмірі. – 2019. – №9/1. – Б. 256-260.

<https://www.naukaizhizn.kz/index.php/journal/article/view/63/63>

2. Фольклорлық мотивтер жазушының әдеби-эстетикалық концепцияларының элементі ретінде // Абай атындағы ҚазҰПУ хабаршысы. Филология сериясы. – 2019. – №4(70). – Б. 323-333.

<https://bulletin-philology.kaznpu.kz/index.php/ped/issue/view/27/41>

3. Эпикалық драматургиядағы фольклор дәстүрі // Қазақ білім академиясының баяндамалары. – 2020. – №1 – Б. 299-307.

<https://egi.edu.kz/kk/ylymi-basylymdar/aza-bilim-akademiya-syny-bayandamalary/>

4. Қазақ драматургиясындағы эпикалық дәстүр жалғастығы // Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ хабаршысы. Филология сериясы. – 2023. – №3 (70) – Б. 482-497. <https://bulletin-philology.ablaikhan.kz/index.php/j1/issue/view/44/51>

5. Peculiarities of mythological characters using in G.Musrepov's works // Керуен. – 2024. – №1/82 – Б.147-157.

<https://keruenjournal.kz/main/issue/view/24/52>

Халықаралық конференциялар жинақтарында жарияланған еңбектер:

1. About the artistic skills basics of G. Musrepov's Kazakh literature classics // Materials of the International Conference «Scientific research of the SCO countries: synergy and integration». – Reports in English. Part 2. – April 9, 2019. – Beijing, PRC. – P.53-59.

2. Көркемдік жүйедегі мифо-поэтикалық сарындардың маңызы // Қ. Жұбановтың 120 жылдығы мен Е.Қ. Жұбановтың 90 жылдығына арналған «Жұбанов тағылымы» атты X халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. – Ақтөбе, 25 қазан 2019. – Б.144-148.

3. Фольклорно-этнографические мотивы в художественной структуре произведения Г. Мусрепова // V Всероссийская научно-практическая конференция (с международным участием) «Современные проблемы преподавания башкирского языка в Республике Башкортостан и других регионах Российской Федерации». – Уфа, 14 февраля 2020. – С. 340-349. (ауызша баяндама жасалды, сертификат берілді).

4. Фольклорлық дәстүрлер – әдебиеттің рухани әлеуетінің негізі // «Жастар, ғылым және инновация» атты жас ғалымдар, PhD докторанттар, магистранттар мен студенттердің XIX халықаралық ғылыми конференциясының материалдары. – Ақтөбе, 12 сәуір 2023. – Б. 99-102. (ауызша

баяндама жасалды, сертификат берілді).

5. Фольклор мен әдебиет: өзара ықпалдастық пен поэтикалық құндылық // «Қазақ әдебиеттану ғылымы: дәстүр және сабақтастық» атты халықаралық ғылыми конференция. – Орал, 24 қараша 2023. – Б. 36-39. (ауызша баяндама жасалды, сертификат берілді).

Халықаралық ғылыми журналдарда, жинақтарда жарияланған еңбектер:

1. Формы проникновения фольклора в казахскую литературу // Международный журнал гуманитарных и естественных наук, №4-2. – Новосибирск, 2019. – С. 113-117.

2. Continuidad de la tradición del etno-folklore en la prosa moderna // Opción. – 2020. – Volume 36, Issue Special Edition 27. – P. 794-808.

3. Некоторые вопросы типологии фольклоризма (на материале произведений Габита Мусрепова) // Филологическое образование в период детства: ежегодник. – Екатеринбург, 2023. – С. 98-104.

Зерттеу жұмысының құрылымы мен көлемі. Диссертация кіріспеден, үш бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен тұрады. Ғылыми жұмыстың жалпы көлемі 181 бетті құрайды.

Ұсынылып отырған диссертациялық жұмыс Қазақстандағы фольклортану, әдебиеттану саласындағы зерттеулердің негізін құрайтын, сонымен қатар рухани және мәдени мұраны сақтау мен дамытуға бағытталған мемлекеттік саясаттың маңызды аспектілерін қамтитын елімізде қабылданған мемлекеттік нормативтік құжаттар мен үлгі қалыптарға негізделіп жасалды:

«Ұлы даланың жеті қыры» бағдарламалық мақаласы (І. Ұлт тарихындағы кеңістік пен уақыт, 21.11.2018 ж.).

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (12.10.2021 ж., №726).

Қазақстан Республикасындағы тіл саясатын іске асырудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы (16.10.2023 ж., №914).

«Ұлттық рухани жаңғыру» ұлттық жобасы (12.10.2021 ж., №724).

Докторанттың ғылыми зерттеу бойынша әр жарияланымды дайындаудағы үлесі. Осы диссертациялық зерттеудің авторы таңдалған тақырыпты жан-жақты зерттеудің теориялық тәсілдерін жүйелеп, эмпирикалық зерттеулер жүргізіп, негізді тұжырымдарды ұсынды, соның нәтижесінде ғылыми басылымдар дайындалды. Диссертацияның барлық көлемін, зерттеу әдісін таңдауды және зерттеу мақсатына сай міндеттерді шешуді, зерттеу бойынша жарияланымдарды дайындауды автор өз бетінше орындады. Зерттеу тақырыбына сай тапсырмалар беру мен алынған нәтижелерді талқылау ғылыми кеңесшілермен бірлесіп жүргізілді. Жарияланған материалдар академиялық ортада және әдебиеттану, фольклортану зерттеулерінде қолданылуы мүмкін.